

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: ФИЛОЗОФСКИ

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу члана 71. Закона о високом образовању (Сл. гл. РС бр. 73/10, 104/11 и 84/12), Наставно-научно вијеће Филозофског факултета у Бања Луци је на сједници одржаној 27. 02. 2014. г. донијело рјешење бр. 07/3.300-15/14 и именовало комисију за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације под насловом „Етичко и онтолошко у Левинасовој филозофији“ кандидата мр Драгана Ђузулана, у сљедећем саставу:

1. Проф. др Алекса Буха, академик АНУРС-а и професор емеритус, ужа научна област Историја филозофије, Универзитета у Бањој Луци, предсједник
2. Проф. др Зоран Арсовић, ванредни професор, ужа научна област Онтологија и Историја филозофије, Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, члан
3. Проф. др Борис Брајовић, ванредни професор, ужа научна област Етика, Православног богословског факултета у Фочи Универзитета у Источном Сарајеву, члан

**1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ
КАНДИДАТА**

Мр Драган Ђузулан је рођен 31. 8. 1959. године у Имотском. Основну школу и гимназију је завршио у Зеници, Филозофски факултет, Одсек: филозофија и социологија, у Сарајеву (са просјечном оцјеном 8,5), а магистрске студије (са просјечном оцјеном 9,8) на Филозофском факултету Пале 2006. године и стекао научни степен магистра философских наука. Магистарски рад "**Деконструкција метафизике у релацији Хајдегеровог и Левинасовог мишљења**", одбрањен пред комисијом др Бориса Брајовића (ментор), проф. др Иван Коларић (члан) и проф. др Саво Лаушевић (члан), значајан је допринос рецепцији савремене филозофије на српском језику. Своју професионалну дјелатност кандидат је започео у гимназији гдје је предавао предмете: филозофија, социологија и логика, а од 1995. до 1999. на Духовној академији у Србињу (Фоча) предмете: античка, византијска и руска филозофија. Познаје француски и њемачки језик.

Библиографија:

Кандидат је објавио следеће радове и студије из области филозофије и сродних

области:

1. Драган Ћузилан, Језик и метафизика- оглед о односу Хајдегеровог и Левинасовог мишљења, НИП *Глас Херцеговине*, Требиње, 2007, 130 стр. – **научна монографија**;
2. Драган Ћузилан, „Криза модерне и питање о језику“, Крајина, Бања Лука, бр. 47-48, 2013, стр. 177-191, – **научни рад**;
3. Драган Ћузилан, „О одвајању цркве од државе и православној политици“, Светигора, Цетиње, бр. 68-69, 1998, стр. 62-64; - **стручни рад**;
4. Драган Ћузилан, „Гола традиција и Свето Предање, Видослов, Требиње, стр. 42-45, 1993, - **стручни рад**;
5. Драган Ћузилан, „Жива ријеч Ф. М. Достојевског“, Видослов, Требиње, бр. 1, стр. 56-58, 1993. - **стручни рад**.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација под насловом „*Етичко и онтолошко у Левинасовој филозофији*“ има за предмет испитивање односа етике и онтологије у Левинасовом мишљењу, као суштинску тему битних филозофских питања - и њихових посљедица - која се отварају у односу на доминантно онтолошку традицију. Сама тема спада у ред филозофских питања која изазивају интензиван теоријски интерес у Француској и Њемачкој филозофији, а у посљедње вријеме и код нас.

Левинасово преферирање етичког у односу на онтолошку аутономију Субјекта поставља овог у релацији према Другом и одговорности за Другог, које не полази од нормативне етике. Ово је захтјевало деструкцију субјективности и на трагу је једног етичког искуства које је под приматом онтологије било у другом плану. На овој равни се отварају бројна питања, прије свега о методи и самом језику Левинасове филозофије која жели да буде изван контекста, као и начина изражавања метафизичке релације са Другим, која има централно мјесто, а тиме и питање метафизичке димензије неизрецивости и могућности етичког језика и, на крају крајева, самог одговора који се нуди у ситуацији декаденције метафизичких начела западне филозофије и њеног краја, а што опет отвара питање односа двије доминантне традиције, грчко-латинске и јудео-хришћанске према овим питањима, а прије свега реалције другости и онтолошког, односно етичког приоритета, које се превасходно своди на питање могућности онтологије или заједнице.

При томе, оно што посебно потенцира сам Левинас јесте покушај обрта филозофије из њеног онтолошког тежишта у смјеру етичког који ће, с једне стране, деконтаминирати или деконструисати традицију и, с друге стране, отворити питање смисла на другачији начин, имајући у виду реалне историјске посљедице, прије свега кроз насиље и политички тоталитаризам који је на историјској сцени у различитим облицима. Кључно искуство које Левинас наводи јесте филозофија хитлеризма или „сјећање на нацистички ужас“ и на тој тачки се прелама његов однос према Хајдегеру са којим он води непрестални дијалог. Имајући у виду да и данас свјетски тоталитаризми функционишу у истом коду, како је тврдио Дериде мислећи на марксизам, актуелност Левинасове филозофије и саме теме је потпуна, јер су савремени човјек и његов свијет у сталном настојању за ослобођење аутентичне структуре бивствовања. Она свој основ, према Левинасу, нема ни у биолошкој, нити у рационалној димензији људскости, него се

изворно налази у релацији етичке одговорности.

Тема „*Етичко и онтолошко у Левинасовој философији*“ је важна како са аспекта праћења нових филозофских мисаоних токова на нашем простору, тако и у смислу отварања једног ширег интеркултуралног дијалога наспрам монистичких стереотипа који су савременог човјека редуковали на индивидуализам и материјализам, а научно мишљење на сцијентизам који је филозофско питање смисла бивствовања подредио рационализму и утилитаристичким вриједностима.

Оригиналноост теме се огледа како у самом избору и начину повезивања етичких мотива, посебно литерарног опуса Достојевског за којег је сам Левинас говорио да је његов утицај на његово мишљење несумљив, као и патристичке мисли, са којом он нема директну коресподанцију, али је аналогност мотива мишљења и језичких структура очигледна. Посебну тежину има отварање дијалога са савременом теологијом, имајући у виду Левинасову темељну поставку „лица“ и патристички појам „личности“ који актуализује Ј. Зизиулас.

Несумљива вриједност теме је у чињеници да питања која покреће коинцидирају са филозофским дискусијама које се воде у европском академском простору, критички расвјетљавајући феномене модерног свијета, посебно деперсонализације и опадања одговорности савременог човјека у времену глобализације и раста техничке и економске моћи.

Дисертација се односи на проблемско поље које је код нас недовољно научно елаборирано и протумачено и утолико је њена већа тежина. Рецепција савремених филозофских токова мора бити ослобођена једне наслеђене духовне контаминације историје филозофије Запада од стране римокатоличког и протестанског духовног круга који је доминантно наглашавао грчко-римски наспрам грчко-византијског и руског духовно-повијесног тока, а што рад има намјеру да надомјести.

Предложена литература:

За израду назначене теме "*Етичко и онтолошко у Левинасовој философији*" предложена је литература на француском, њемачком и српском језику. Литература обухвата: а) изворна дјела Емануела Левинаса, б) преводе његових дјела на српски језик и в) секундарну литературу.

Изворна и преведена дјела Емануела Левинаса:

- Levinas E.*, Bog i filozofija, Luča XVIII (2001) XIX (2002), Nikšić, 2003.
- Levinas E.*, Totalitet i beskonačno, bibl. Logos, Veselin Masleša, Sarajevo, 1976.
- Levinas E.*, Vrijeme i Drugo, Aletheia, Oktoih, 1997.
- Levinas E.*, Théorie de l'intuition dans la phénoménologie de Husserl, Paris 1930
- Левинас Е.*, Кад Бог ступа у мишљење, прев. Спасоје Ћузулан, Глас Херцеговине, Требиње, 2008.
- Левинас Е.*, Неколико рефлексја о филозофији хитлеризма, Ф. Вишњић. Београд, 2000.
- Levinas E.*, La substitution, RPhL 66, 91 (1968)
- Levinas E.*, Hors sujet, Montpellier, Fata Morgana, 1987.
- Levinas E.*, Le Moi et la Totalité, u: Revue de Métaphysique et de Morale, Paris 59, 4 (1954)
- Levinas E.*, Sensibilité et proximité, Archives de Philosophie, Paris, 1974.
- Levinas E.*, Passagen Verlag, Wien, 1992.
- Levinas E.*, En découvrant avec Husserl et Heidegger, Paris, 1949.
- Levinas E.*, Quelques réflexions sur la philosophie de l'Hitlérisme, u: Esprit 2 (1934)

Levinas E., Répondre d'autrui, Textes réunis par Jean-Christophe Aeschliman, Bâconnière (Suisse), 1989.

Levinas E., Etika i beskonačno: Dijalozi sa Philippe Nemoom, Dijalog 3-4 (1985)

Levinas E., Heidegger, Gagarin et nous, u: Difficile liberté. Essais sur le judaïsme, Paris, 1963

Levinas E., Drukčije od bivstva ili s onu stranu bivstvovanja, Jasen, Nikšić, 1999.

Levinas E., Transcendance et intelligibilité, Genf, 1984.

Levinas E., Säkularisierung und Hunger, in: F. Theunis (Hg.), Zum Problem der Säkularisierung, Mythos oder Wirklichkeit - Verhängnis oder Verheissung?, Hamburg, 1977 (Kerygma und Mythos VI-9)

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

На основу претходних : а) разматрања референци мр Драгана Ћузулана везаних за његову намјеру да на Филозофском Факултету Бања Лука пријави докторску тезу и б) оцјене подобности предложене теме: **"Етичко и онтолошко у Левинасовој философији,"** Комисија закључује и цијени: да мр Драган Ћузулан испуњава потребне законске услове за стицање научног степена доктора наука и пријаву докторске дисертације. Предложена тема, проблемски структурирана и утемељена у релевантној литератури, по свом пројектованом садржају и форми је дисертабилна и односи се на једно од релевантних и есенцијалних питања савремене философије.

У понуђеној, савременој и философски релевантној теми, кандидат Мр Драган Ћузулан има јасан истраживачки пројекат дисертације о Левинасовој философији која на фону феноменолошке методе, деструише неетичко-ноематски оквир Хусерлове феноменологије да би показао један онострани смисао субјективитета у релацији са аполутно Другим, односно истином прије извјесности. Та истина је сада "етичка" и чита се са Лица Другога. Ријеч је о деконструкцији интенционалних структура свијести и критици цјелокупне западне онтологије, која је проблем Другог увијек враћала и мислила кроз идентитет Истог.

Кандидат зналачки дефинише назначени проблем у свом јасном образложењу предложене Теме следећим ријечима: "Овај примат "истог" је водио ка друштвеној неправди, политичкој покорности према једном анонимном тоталитету и тиранији. Одатле долази Левинасово инсистирање на разлици између објективисања и трансценденције. Када он при томе каже да је овај однос трансценденције асиметричан, тиме се управо мисли на једну немогућност субјекта да сагледа и располаже са цјелином истине. Оно што сагледавамо није, дакле, цјелина, него израз или говор лица Другог као траг његове цјелине."

У разради теме о Левинасовој Философији кандидат има јасну свијест о његовом мисаоном развоју под утицајима Хусерлове и Хајдегерове философије, односно, о његовом оригиналном заокрету од феноменологије и фундаменталне онтологије ка новој мисаоној позицији левинасовски израженој у конструкцији "с ону страну бивствовања". Овим Кандидат у својим почетним истраживањима Левинасове философије поставља кључна питања критике западне онтологије која се перманентно затвара у појам и идеју тоталитета.

У назначеном раду се жели: а) на трагу Левинасове философије, истражити и критички промислити последице важења и владања метафизике тоталитета; б) мисаоно приказати Левинасова "метафизика екстериорности" и философска позиција у којој се онтолошко замјењује етичким. Тако се питање истине помаља, не више као "ствар" извјесности, већ као питање односа према Другом и критички

промислити Левинасову философију "трага бесконачног" или питање трансценденције.

Због тога предлажемо Наставно-научном вијећу Филозофског факултета у Бања Луци да **прихвати пријаву докторске дисертације** Мр Драгана Ћузулана јер исти испуњава законске услове, а пријављена Тема је подобна да буде докторска теза.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Алекса Буха Проф. др Алекса Буха, предсједник
2. Зоран Л. Проф. др. Зоран Арсовић, члан
3. БЈМ Проф. др. Борис Брајовић, члан